

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№10

2025
oktyabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
INTERNATIONAL
COPERNICUS

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 838 sahifa.
2025-yil, oktyabr,

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

JAHON MOLIYA TIZIMIDA “YASHIL” MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANISHINING MUAMMOLARI VA SHARTLARI	12
Quliyev Begimqul Melikovich	
EKOLOGIK MIGRANTSIYANI MINTAQAVIY MIQYOSDA MUVOFIQLASHTIRISHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI	18
Bahtiyor Ismoilov Ulug‘bek o‘g‘li, Kadirova Zulayxo Abduxalimovna	
O‘ZBEKISTONDA BANK XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH HOLATI	25
Davletova Nilufar Tulanovna	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHDA MINTAQANI IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	30
Qodirov Farrux Ergash o‘g‘li	
SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XORIJ TAJRIBASI	37
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
MAHALLIY XOMASHYO BAZASIDAN FOYDALANISH ORQALI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI KAMAYTIRISH YO‘LLARI	46
Sultanov Dilshod Normamatovich	
IQTISODIYOTI RIVOJLANGAN DAVLATLARDA INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	50
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
O‘QITUVCHILAR VA TALABALAR UCHUN INNOVATSION TA’LIM DASTURLARINI ISHLAB CHIQISHDA XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHUV MEXANIZMLARI	62
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA’RIDAN FOYDALANGANLIK UCHUN SOLIQLARNING ILMIY-TADQIQOTLAR SHARHI	68
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o‘g‘li	
RESPUBLIKA IQTISODIY TARAQQIYOTIDA OLIY TA’LIMNI MODERNIZATSIYA QILISH VA INVESTITSIYA JOZIBADORLIGINING O‘RNI	74
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich	
DAVLAT IQTISODIY XAVFSIZLIGINI MUSTAHKAMLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI	80
O. Nurmuradov	
ICHKI AUDIT SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA BUXGALTERIYA MA’LUMOTLARINING ICHKI AUDIT JARAYONIDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHNING AHAMIYATI	85
Xamidov Javoxir Shavkat o‘g‘li, Muxitdinov Shoxijaxon Xudoyor o‘g‘li	
XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	90
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
KORPORATIV TUZILMALARDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI TA’MINLASHNING AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISHDAGI ROLI	95
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Raxmatov Faxriddin Xasanovich	
GLOBAL RIVOJLANISH JARAYONIDA SUG‘URTA XIZMATLARINI ISLOH QILISH MASALALARI	99
Xushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o‘g‘li	

DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	103
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	
BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINING AHAMIYATI	109
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТНОГО ПРЕИМУЩЕСТВА НА РЫНКЕ ТРУДА	115
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURSLARNI SOLIQQA TORTISHGA OID TADQIQOTLARNING NAZARIY TAHLILI	123
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH: XULQ-ATVOR IQTISODIYOTI VA PROGRESSIV TARIFLARNI LOYIHALASH	129
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
DAVLAT RAQAMLI LOYIHALARI: UZINFOCOMNING TA'LIM TIZIMI VA IQTISODIY SAMARADORLIKKA QO'SHGAN HISSASI	134
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПАСПОРТОВ В ПРОМЫШЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ	140
Мансурова Сайёра Бахтияровна	
BANK XIZMATLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	148
Xolikova Oydin Olimjonovna	
PNEVMOMEXANIK YIGIRISH TEXNOLOGIYASI XUSUSIYATLARI	153
Jumaniyazov Kadam, Salimov Shuhrat Halimovich, Nazarov Ramazon Anvarovich	
GREEN INDUSTRY AND THE ECONOMY OF ENVIRONMENTALLY FRIENDLY CONSTRUCTION: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND UZBEKISTAN'S OPPORTUNITIES	158
Mansurova Sayyora Bakhtiyor kizi	
TELEKOMMUNIKATSIYA SOHASINI RIVOJLANTIRISH TAHLILI	166
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA LOGISTIKA XIZMATLARINING MIKRO VA MAKRO TUZILMALARI, ULARNING FUNKSIONAL METADOLOGIK TAMOIYILLARI	171
Z.Teshayev	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT ULUSHI MAVJUD KORXONALARNI BOSHQARISHDA XORIJIY TAJRIBADAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	176
Ismailov Allayor Rashidovich	
MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHDA ISHLAB CHIQRISH XARJATLARINI OG'ISHISHLARI VA ULARNI TAQSIMLASH	183
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li	
ПОВЫШЕНИЕ СТОИМОСТИ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ И ОБЪЕКТОВ НА ОСНОВЕ АУТСОРСИНГА	186
Исмагулова Гульмира Нуралиевна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYASI	193
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INSTITUTSIONAL VA TASHKILIY MEXANIZMLARI	198
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURSLARNI JALB QILISHDA XALQARO TAJRIBA	203
Abduraxmonov Akmal Nurmamat o'g'li	

MEHNATGA LAYOQATLI TRANSPORT SOHASIDAGI AHOLINI ISH O'RINLARI BILAN TA'MINLANGANLIK HOLATINI TAHLILI	207
Abdullayeva Nigora Shamsiddinovna	
TO'QIMACHILIK SOHASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MODELI	212
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI DIVERSIFIKATSIYASI VA GAROV TA'MINOTI SIFATINING BANK BARQARORLIGIGA TA'SIRI	220
Xolbozorov Husniddin Norbek o'g'li	
O'ZBEKISTON - 2030 STRATEGIYASI DOIRASIDA TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH: MUAMMOLAR VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	226
Norova Nozima Nabiyevna	
UY-JOY KOMMUNAL XIZMATLARNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING KLASSTERLI MEXANIZMI TAHLILI	232
Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li	
KORPORATIV BOSHQARUV TUZILMALARIDA MOLIVAVIY MUNOSABATLARNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	236
Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich	
XALQARO SAVDONING RIVOJLANISHI VA ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	242
Jalolov Bekzod Sherzod o'g'li	
TA'LIM TIZIMINI MOLIALASHTIRISHNING YANGI TIZIMINI JORIY ETISHGA QARATILGAN NAZARIY JIHATLAR	247
Dusanov Salim Mamarasulovich	
O'ZBEKISTONDA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA BOJXONA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	254
Aktamov Akbarjon Aslan o'g'li	
DAVLAT TA'LIM TASHKILOTLARIDA QURILISH XARAJATLARI HISOBINI YURITISH	262
Ostonokulov Azamat Abduraimovich	
РАЗРАБОТКА ОРГАНИЗАЦИОННЫХ МОДЕЛЕЙ ИНТЕГРАЦИИ КРЕАТИВНЫХ ИНДУСТРИЙ В ТУРИСТИЧЕСКУЮ ИНФРАСТРУКТУРУ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН	273
Хошимова Камилла Навфал қизи	
A NEW STAGE IN THE APPLICATION OF MARKET MECHANISMS TO ENTREPRENEURIAL ACTIVITY	285
Ibrayim Maxkamov	
RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	291
Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna	
QASHQADARYO VILOYATI IQTISODIYOTIDA DXSH ASOSIDA INVESTITSIYA MUHITINING SHAKLLANISHI	297
Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI O'RGANISH VA TAHLIL QILISH	301
Shaymanov To'liqin Mahmayusupovich	
ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ЦИФРОВЫХ ПОДХОДОВ В НАЛОГОВОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ	306
Элбаева Мукаддас Рашидовна	
СИНТЕЗ НЕЧЕТКОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ТЕПЛОЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	311
Бахриева Хуршида Аскарходжаевна, Сафаров Шохрух Шарофович, Бахрамов Муҳаммадали Ералиевичасистент	
ШАНХАЙСКАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА КАК КАТАЛИЗАТОР ДОСТИЖЕНИЯ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ЦЕЛЕЙ РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	319
Базарова Гулнора Гуламовна	

O'ZBEKISTON KORXONALARINING TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA BANK KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	323
Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
QUESTIONS ABOUT THE STUDY OF PERFORMANCE AND EFFICIENCY OF APPLICATION OF LOADING AND EXTRACTING EQUIPMENT	327
Azamat Umirzokov	
MATOLARNING HAVO O'TKAZUVCHANLIGI KORRELATSION TAHLILI	334
Ismailov Nurulla Tuychibayevich	
O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGI RISKLARINI SUG'URTALASHNING AFZALLIKLARI	339
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich	
IKKI QATLAMLI ARALASH TOLA TARKIBLI TRIKOTAJ TO'QIMASINI OLIISH USULI	343
Usnatdinova Elmira Faxratdinovna, Mirusmanov Baxtiyor, Abdurahimova Fazilat Abdullayevna	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARIDA ENG ILG'OR TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA QAROR QABUL QILISH JARAYONLARINING OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	347
Axmedov Farxod Raxmonjonovich	
IMPACT OF FOREIGN INVESTMENTS ON THE ECONOMY OF UZBEKISTAN: CROSS-SECTORAL ANALYSIS	354
Jumayeva Kamola Azimjonovna, Khasanova Iroda Azizbek kizi	
KORXONA INVESTITSION FAOLLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY-USLUBIY MASALALARI XUSUSIDA	362
Ilyasova Barno Axmadovna	
MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI O'ZLASHTIRISHNING AMALDAGI HOLATI TAHLILI	371
G'afurov Sherzod Abduvaxob o'g'li	
EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH ASOSIDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	378
Raximov Eshmurod Normuradovich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	385
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY KONSEPTUAL MEKANIZMLARI	392
Jalolov Abbosxon Ravshanxon o'g'li	
TEPKI UZELI KONSTRUKTIV XOSSALARI TAHLILI	398
Bozorova Farida Maxmudjonovna	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЪЕДИНЕНИЯ АКЦИЗНОГО НАЛОГА НА НЕФТЕПРОДУКТЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	405
Пулатов Дилшод Хақбердиевич, Маматкулов Салимжон Рахмонкулович, Хужамурадов Аброрбек Рўзимурат ўғли, Воронин Сергей Александрович, Абдиев Мансур Мусурмонович	
OLIY TA'LIMGA INVESTITSIYA SIYOSATI: IQTISODIY TAHLIL VA ISTIQBOLLAR	410
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE SERVICE NETWORK	416
Bahriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
YANGI O'ZBEKISTON INVESTITSION MUHIT VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	421
Tirkashev Farruxjon Xolyigitovich	
МНОГОМЕРНАЯ БЕДНОСТЬ И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ: ОЦЕНКА ЧЕРЕЗ РАМКУ MPI	426
Мамаризоев Жахонгир Исохонович	
ОЦЕНКА И ОПТИМИЗАЦИЯ ВЛИЯНИЯ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ СТАБИЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОГО ОБМЕННОГО КУРСА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	430
Норбаева Мухлиса Акрам кизи	

RAQAMLI TO'LOVLAR ASOSLARI VA XAVFSIZLIGI	440
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA LOGISTIKA XIZMATLARINI BOSHQARISHNING INNOVATSION USULLARI	444
Xomidov Xojiakbar Adxamovich	
SOLIQ SIYOSATI ORQALI INKLYUZIV IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH MEXANIZMLARI.....	449
Saydakbarova Madinaxon Anisbekovna	
O'ZBEKISTONDA STARTAP EKOTIZIMINING SHAKLLANISHI VA BARQAROR RIVOJLANISHI YO'LLARI.....	454
Suleymanova Shoir Alavxanovna	
MILLIY IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING O'RNI	459
Alimova Dilfuzaxon Rustam qizi	
MEHNAT BOZORINI OPTIMALLASHTIRISHNING MAKROIQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI	464
Botirova Sarvinoz Bobir qizi	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TASHKIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	469
Qurboniyazov Shaxzodbek Karimovich	
INVESTITSIYA FAOLIYATINI MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH USULLARINING MANBALARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	474
Boboqulov Akmal Muborakbekovich	
RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINING MOHIYATI VA TURLARI.....	482
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
FISKAL BOSHQARUV SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQQA TORTISHNING TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	491
Sulaymonov Farrux Shuxratovich	
ИНДЕКС ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ МОНИТОРИНГА УРОВНЯ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ	496
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
BANK MAJBURIYATLARI VA AKTIVLARINING VAQTINCHALIK NOMUTANOSIBLIK LARI RISKINI KAMAYTIRISH	502
Ibrohimov D.M.	
O'ZBEKISTON RAQAMLI PLATFORMALARI FAOLIYATIDA RAQOBAT SIYOSATINING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	507
Saparov Islom O'lmasovich	
RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA MARKETING YONDASHUVLARINING QISHLOQ XO'JALIGIGA TATBIQI	514
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
TIJORAT BANKLARI KAPITALI TARKIBIDA DAROMAD MANBALARINING ULUSHI VA KAPITALLASHUV JARAYONIDAGI O'RNI	520
Tursunov Mustafo Mirzayevich	
AHOLINI IJTIMOIIY HIMOYA QILISH TIZIMIDA INSTITUSIONAL HAMKORLIKNING O'ZIGA XOS JIHATLARI TAHLILI	524
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING IQTISODIY SAMARADORLIGI	528
Bobojonova Sevara Baxrombek qizi	
MINTAQA SANOATI RAQAMLI XIZMATLAR BOZORIDA TIJORATLASHTIRISHNI "SMART" MODEL I	533
Norov Murodjon Maxmudovich	

TOMORQADAN SAMARALI FOYDALANISH- KAMBAG'ALLIK MUAMMOSINI YUMSHATISHNING MUHIM OMILI	539
Xamidjon Shaxobov	
SUG'URTA KORXONALARIDA REZERVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	544
Najimova Nigora	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHDA XITOY BOZORINING O'RNINI	549
Mardanov Aziz Yusupovich	
THE IMPORTANCE OF GREEN ENERGY IN THE ECONOMY OF FERGANA REGION: CURRENT TRENDS AND PROBLEMS	555
Khayrullaev Zoidjon	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNING UNDIRILISHI BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI	559
Mitillayev Ibrohimjon Tursunpulatovich	
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI.....	563
Muyassarzoda Fayziyeva	
MOLIYAVIY MEXANIZM SIFATIDA SUG'URTA TASHKILOTLARI TO'LOVGA LAYOQATLILIGINI BELGILASHNING O'ZIGA XOS HUSUSIYATLARI	570
Abdullayev Erkinjon A'zamovich	
MAMLAKAT YAIM QO'SHILGAN QIYMAT HAJMINI STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL USULLARI ASOSIDA PROGNOZLASH	578
Jalolov Ilhomjon Isomiddinovich	
XALQARO TURIZM XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	585
Eshtaev Alisher Abdug'aniyevich, Ivatov Irisbeg	
TASHKILOTDA PR (PUBLIC RELATIONS) XIZMATINING IQTISODIY ROLI VA SAMARADORLIGI	590
Ergasheva Fotimaxon Ibragimovna	
РОЛЬ ФИНАНСОВОГО АНАЛИЗА В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	600
Бекбаева Феруза Бахтиеровна	
BARQAROR MOLIYAVIY RENTABELLIK BANKLARNING DAROMADLILIGINI TA'MINLASH OMILI SIFATIDA.....	606
Umarov Davron Shavkatovich	
REKLAMA XIZMATLARI BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKKA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR.....	612
Xamrakulov Azamat Baxritdinovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ОБУЧЕНИЕМ (LMS) В ОНЛАЙН ОБРАЗОВАНИИ И ЕЕ РОЛЬ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ: АНАЛИЗ И СРАВНЕНИЕ	618
Атабоева Шахризода Равшановна, Бекчанов Бекчан Юлдашевич	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА: ПЕРСПЕКТИВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ	623
Киличева Ф.Б.	
DAVLAT TIBBIYOT MUASSASALARIDA DEBITORLAR VA KREDITORLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	628
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
NARX BELGILASH-IQTISODIY MANFAATDORLIKNING ASOSIY OMILI VA NARXNI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI	635
Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich	
SUTNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDAGI ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI TAHLIL QILISH.....	639
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	

O'ZBEKISTONDA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA TARIF STAVKALARINI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI FISKAL BARQARORLIKNI KUCHAYTIRISH (OZIQ-OVQAT IMPORTI MISOLIDA).....	644
Rizayev Mirmahmud Xotamjanovich	
IPOTEKA KREDITLASH JARAYONINING XORIJ TAJRIBASI	652
Akrom Mardiyev	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGI TAHLILI	659
Ulashbayev Shohruh Abdivaxobovich	
CHARACTERISTICS OF APPLYING NEW HETEROCOMPOSITE POLYMER MATERIALS IN ENGINEERING ACTIVITIES	665
Umida Ziyamukhamedova, Mirjalol Abdulakimov	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ «МАХАЛЛАБАЙ»: ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ И ТЕОРИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	672
Қосимжонов Нозимжон Қозимжон ўғли	
EKOLOGIK AUDITNI TASHKIL ETISHDA RISKLARNI JORIY ETISH TARTIBI	676
Abdullayev Xurshidjon Nazrullo o'g'li	
CORPORATE CULTURE AND ITS ROLE IN TALENT MANAGEMENT	683
Shoyunusova Arofat, Sanjar Mirzaliev	
SIRDARYO VILOYATI SHAROITIDA BIOMASSA ASOSIDA OZUQA ISHLAB CHIQARISH IMKONIYATLARI.....	687
Xazratkulov Niyoz Namazbayevich	
ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ХОЗЯЙСТВЕННОГО МЕХАНИЗМА В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ	692
Воронин Сергей Александрович, Азимова Феруза Маликовна	
ENERGETIKA LOYIHALARINI RAQAMLASHTIRISHDA TO'SIQLAR VA IMKONIYATLAR	700
Tilakov Ismoiljon Usmonovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHNING AHAMIYATI	706
O'roqov Firdavs Ortiqniyoz o'g'li	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI BOZORLARNI MONOPOLIYAGA QARSHI TARTIBGA SOLISH MEKANIZMLARI VA TAKOMLLASHTIRISH TAKLIFLARI.....	710
Mingboev Asqar Qandaharovich	
JAHON SEMENT SANOATIDAGI TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	717
Abdujabbarov Alisher Abdullayevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	722
Mufitillayeva Safiya Qodir qizi	
KORXONALAR FAOLIYATINI BAHOLASHDA STATISTIK AXBOROT TIZIMINING O'RNI	728
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING AGRAR SOHAGA TA'SIRI.....	732
Ortiqov Sulton Davronqul o'g'li	
DIRECTIONS FOR EFFECTIVE ORGANIZATION OF STRATEGIC MANAGEMENT ACCOUNTING OF COSTS	736
Pardaeva Shakhnoza Abdinabiyevna	
БОРЬБА С ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКОЙ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	740
Арзиев Шерзод	
REKREATSION TURIZM OBYEKTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGI: YALTA VA KISLOVODSK SANATORIYALARI MISOLIDA.....	746
Najmitdinov G'ayratbek Sharifovich	

KORXONA SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA STRATEGIK REJALASHTIRISH MEZONLARI VA OMILLARINING O'RNI	752
Ubaydullayev Lutfulla Xabibullayevich	
ANALYSIS OF INTERACTIVE PLATFORMS THAT DEVELOP MOTIVATION	757
Maksuda Mukhammadovna Jurayeva, Zarnigor To'liqinovna Sattorova	
O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIK VA KIYIM SANOATINING MARKETING TAHLILI	761
Tuxtayeva Oydinoy Normamatovna	
АНАЛИЗ РЕЙТИНГОВ СТРАН ПО ПОКАЗАТЕЛЯМ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ.....	768
Хожиева Назокат Давронбековна	
PILLAGA DASTLABKI ISHLOV BERISH VA SAQLASH TEXNOLOGIK JARAYONLARINING XOM IPAK SIFATIGA TA'SIRI	773
Qodirov Ziyodulla Abdumuxtarovich, Xakimov Mirolimjon Murodiljonovich	
BUDJETLASHTIRISHDA SAMARADORLIK MEZONLARINI ANIQLASH	778
Sobirov Shoyadbek Kurbonaliyevich	
TIJORAT BANKLARI KREDIT SIYOSATINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ORQALI ISHLAB CHIQAIRISHNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	783
Abduxomidov Ikromjon Maxamadin o'g'li	
YO'LLARDAGI MUZLAMALARNI ERITISHDA QO'LLANILADIGAN VOSITALARNING ZARARI VA UNI KAMAYTIRISH BO'YICHA TAKLIFLAR	790
Erkabayev Furkat Ilyasovich, Sattorov Farrux Quchqar o'g'li, Aminov Hamza Husanovich	
DAVLAT AUDITI TIZIMINING YANGI RIVOJLANISH BOSQICHI: KUCHAYTIRILGAN NAZORAT VA HISOBDOIRLIK, RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR.....	797
Himmatov Abdisamat Xalilovich	
INVESTITSIYA KO'CHMAS MULK HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	803
Maxmudov Jamshed Ashrafovich	
TIJORAT BANKLARIDA JISMONIY SHAXSLARGA VALYUTA OPERATSIYALARINI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	806
Umarova Lola Erkinovna	
"DIREKT-KOSTING" TIZIMI: MAZMUN, MAQSAD VA AMALIYOTDA QO'LLANILISHI.....	812
Djumanov Saitmurod Alimbekovich	
TASHABBUSLI BUDJET JARAYONLARIDA "MENING YO'LIM" LOYIHASINING INSTITUTSIONAL RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	817
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
TURIZM SOHASINI KLASSTER USULDA RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIJ TAJRIBASIDAN O'ZBEKISTONDA IJODIY FOYDALANISH IMKONIYATLARI	823
Navruz-zoda Zebiniso Baxtiyorovna	
BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISHDA YASHIL OBLIGATSIYALARNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	827
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMIDA AKTLARINI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL VA HUQUQIY ASOSLARI.....	831
Muxammadov Nodir Karimovich	

O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMIDA AKTLARINI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL VA HUQUQIY ASOSLARI

Muxammadov Nodir Karimovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

mustaqil tadqiqotchi i.f.f.d. (PhD),

E-mail: nodir.muhammadov@gmail.com

ORCID ID: 0009-0008-2029-6968

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston soliq tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (AKT) joriy etishning konseptual asoslari, huquqiy-me'yoriy bazasi, rivojlanish bosqichlari va ularning soliq ma'murchiligi samaradorligiga ta'siri ilmiy nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Mamlakatda so'nggi yillarda soliq tizimini modernizatsiya qilish, davlat xizmatlarini raqamlashtirish, ma'muriy tartib-taomillarni soddalashtirish va iqtisodiyotni soyalashdan chiqarish bo'yicha qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar AKTning soliq boshqaruvidagi o'rini yanada mustahkamladi. Shuningdek, Prezident farmonlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari, Soliq kodeksiga kiritilgan o'zgartish va qo'shimchalar soliq jarayonlarini raqamlashtirish bo'yicha konseptual yondashuvning shakllanishini belgilab berdi. Maqolada elektron hisobvaraqa-faktura, onlayn nazorat-kassa mashinalari, markirovkalash tizimi, raqamli identifikatsiya, ma'lumotlar almashinuvi platformalari, tovar-transport yuk xatlarini raqamlashtirish kabi zamonaviy AKT yechimlarining joriy etilishi va ularni tartibga soluvchi huquqiy asoslar o'rganiladi. Shu bilan birga AKTlarni tatbiq etishda yuzaga kelayotgan muammolar — texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, ma'lumotlar xavfsizligi, idoralararo integratsiya sustligi, biznes-subyektlarining raqamli savodxonlik darajasi kabi omillar ham chuqur tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: soliq tizimi, raqamlashtirish, soliq ma'murchiligi, soliqlarni undirish, metodologik muammolar, raqamli texnologiyalar, axborot tizimlari integratsiyasi, sun'iy intellekt, blokcheyn, ma'lumotlar xavfsizligi, shaffoflik, soliq tushumlari samaradorligi.

Abstract. This article analyzes from a scientific point of view the conceptual foundations, legal and regulatory framework, stages of development of the introduction of information and communication technologies (ICT) in the tax system of Uzbekistan and their impact on the efficiency of tax administration. In recent years, the regulatory and legal documents adopted in the country on the modernization of the tax system, digitization of public services, simplification of administrative procedures and de-shadowing of the economy have further strengthened the position of ICT in tax administration. Also, Presidential decrees, resolutions of the Cabinet of Ministers, amendments and additions to the Tax Code have determined the formation of a conceptual approach to the digitization of tax processes. The article studies the introduction of modern ICT solutions such as electronic invoices, online cash registers, marking systems, digital identification, data exchange platforms, digitization of goods and transport consignment notes, and the legal framework regulating them. At the same time, the problems arising in the implementation of ICTs - such factors as insufficient technical infrastructure, data security, weak interdepartmental integration, and the level of digital literacy of business entities - are also analyzed in depth.

Keywords: tax system, digitalization, tax administration, tax collection, methodological problems, digital technologies, information systems integration, artificial intelligence, blockchain, data security, transparency, tax revenue efficiency.

Аннотация. В данной статье с научной точки зрения анализируются концептуальные основы, нормативно-правовая база, этапы развития внедрения информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в налоговую систему Узбекистана и их влияние на эффективность налогового администрирования. Принятые в последние годы в стране нормативно-правовые документы по модернизации налоговой системы, цифровизации государственных услуг, упрощению административных процедур и детенизации экономики еще больше укрепили позиции ИКТ в налоговом администрировании. Также указы Президента, постановления Кабинета Министров, изменения и дополнения в Налоговый кодекс определили формирование концептуального подхода к цифровизации налоговых процессов. В статье исследуется внедрение современных ИКТ-решений, таких как электронные счета-фактуры, онлайн-кассы, системы маркировки, цифровая идентификация, платформы обмена данными, оцифровка товарно-транспортных накладных, и нормативно-правовая база их регулирования. При этом подробно анализируются проблемы, возникающие при внедрении ИКТ, такие как недостаточная техническая инфраструктура, безопасность данных, слабая межведомственная интеграция и уровень цифровой грамотности субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: налоговая система, цифровизация, налоговое администрирование, сбор налогов, методологические проблемы, цифровые технологии, интеграция информационных систем, искусственный интеллект, блокчейн, безопасность данных, прозрачность, эффективность налоговых поступлений.

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida soliq tizimini modernizatsiya qilish, soliq ma'murchiligi samaradorligini oshirish va davlat boshqaruvi jarayonlarida raqamlashtirishni chuqurlashtirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilab kelinmoqda. Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida soliq tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (AKT) keng joriy etish davlatning fiskal siyosatini yanada takomillashtirish, soliqqa tortish bazasini kengaytirish, yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish hamda ma'muriy xarajatlarni kamaytirishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida belgilangan vazifalar soliq tizimini raqamlashtirishning konseptual yo'nalishlarini belgilab berdi. Xususan, elektron hisobvara-q-fakturalar, onlayn nazorat-kassa mashinalari, markirovkalangan tovarlarni raqamli nazorat qilish tizimi, soliq ma'lumotlari almashuvining avtomatlashtirilgan platformalari, shuningdek tovar-transport yuk xatlari va boshqa xo'jalik hujjatlarini raqamlashtirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Mazkur jarayonlar soliq organlari va tadbirkorlik subyektlari o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni soddalashtirib, hisob-kitob shaffofligini ta'minlamoqda. Soliq sohasida AKTlarni joriy etishning huquqiy asoslari O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi, Prezident farmonlari, hukumat qarorlari va Davlat soliq qo'mitasi tomonidan tasdiqlangan me'yoriy-huquqiy hujjatlar orqali izchil takomillashtirib borilmoqda. Jumladan, elektron hujjat almashinuvi, soliq hisobotlarining raqamli shaklda taqdim etilishi, soliq to'lovchilarning shaxsiy kabinetlari, elektron ariza va murojaatlarni ko'rib chiqish mexanizmlarini belgilovchi normativ baza shakllantirilgan. Bu esa soliq tizimining konseptual rivojlanishida AKTning ustuvor o'rin tutishini ko'rsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Hozirgi davrda O'zbekiston Respublikasi soliq ma'muriyatshiligidagi joriy etilgan soliqlarni undirish mexanizmini takomillashtirish yo'llari mavzusiga oid qisqacha adabiyotlar sharhini keltiramiz.

Soliq majburiyati – jismoniy shaxs, korporatsiya yoki boshqa yuridik shaxsning davlat oldidagi soliq qarzining umumiy summasidir. Daromad solig'i, savdo solig'i va kapital daromad solig'i soliq majburiyatlarining barcha shakllaridir (Jonson, 2022) [1].

Soliq majburiyatining ta'rifi jismoniy yoki yuridik shaxsning davlatga soliq bo'yicha qarzi bo'lgan pul yoki qarz miqdoridir (Jozepson, 2022). Demak, anglashilmoqdaki soliq majburiyatlari soliq to'lashdan bo'yin tovlashga qarab ketmoqda. Ya'ni ushbu tadqiqot doirasida soliq to'lashdan bo'yin tovlash tushunchasini iqtisodiy mohiyatini ochishga harakat qilamiz. Soliq to'lashdan bo'yin tovlash deganda jismoniy yoki yuridik shaxslarning soliq majburiyatlarini qonunga xilof ravishda kamaytirish maqsadida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli faoliyat tushuniladi. Soliq majburiyatlari soliq tizimlarining standart va huquqiy jihati bo'lib, soliq to'lashdan bo'yin tovlash firibgarlik yo'li bilan ushbu majburiyatlardan qochish yoki kamaytirishga qaratilgan jinoyi harakatdir[2].

Soliq to'lashdan bo'yin tovlash tarix davomida hamma joyda keng tarqalgan. "Soliq to'lashdan bo'yin tovlash" atamasi soliqlarning adolatli ulushini to'lashni istamaydiganlar tomonidan keng ko'lamli faoliyatni o'z ichiga oladi (Ovusu va boshq., 2019). Daromadni kamaytirib ko'rsatish, chegirmalarni ortiqsha ko'rsatish va moliyaviy hujjatlarni manipulyatsiya qilish soliq to'lashdan bo'yin tovlash strategiyasining misolidir (Ozili, 2020). Shunga qaramay soliq to'lashdan bo'yin tovlash natijasida yo'qotilgan daromad miqdori har qanday mamlakatda katta bo'lishi mumkin. [3].

Ko'pgina soliq to'lashdan bo'yin tovlash bo'yicha tadqiqotlar individual xatti-harakatlarni aniq kontekstda ko'rib chiqadi (Alm va boshq., 2019). Axloqiy, ishonsh, munosabat, idrok, niyat, xabardorlik, madaniyat, dindorlik, bilim va ta'lim kabi individual omillarga bog'liq. Shaxsiy daromad solig'i bu xatti-harakatlar ko'rib shiqiladigan eng keng tarqalgan ob'ektiv bo'lib, soliq to'lashdan bo'yin tovlash bo'yicha eng nazariy va empirik ishlar shaxsiy daromad solig'iga qaratilgan (Efeeloo va Dik, 2018). Jismoniy shaxslar o'z daromadlarini kam hisobot berish, chegirmalarni, imtiyozlar yoki kreditlarni ortiqcha ko'rsatish, soliq deklarasiyasini o'z vaqtida topshirishga e'tibor bermaslik yoki hatto soliq to'lamaslik uchun ayirboshlashda qatnashish orqali daromad solig'ini to'lashdan qochishlari mumkin. Boshqa tomondan bunday xatti-harakatlar, albatta, turli soliqlarda olinishi mumkin. Ayni paytda, firmalar, masalan, jismoniy shaxslar shaxsiy daromad solig'ida bo'lgani kabi daromadlarni kam hisobot berishi, chegirmalarni bo'rttirib ko'rsatishi yoki yuridik shaxslarning daromad solig'i bo'yicha soliq deklarasiyasini taqdim etmasligi mumkin[4].

Adabiyotda iqtisod bilan bog'liq omillar soliq stavkasi, moliyaviy cheklovlar, daromad darajasi, soliq yuki, korrupsiya, iqtisodiy tuzilma, audit, jarima va ishsizlikdir. Rishardson (2016) soliq to'lashdan bo'yin tovlashda iqtisodiy omillarga qaraganda iqtisodiy bo'lmagan omillar ko'proq ta'sir ko'rsatadi. Keyinshalik korrupsiya va soliq to'lashdan bo'yin tovlash keng tarqalgan muammolar sifatida tavsiflanadi. Korrupsiya – hokimiyat va vakolatli shaxs yoki korporatsiya tomonidan noqonuniy afzalliklarga ega bo'lish yoki hokimiyatni shaxsiy

manfaat uchun suiiste'mol qilish maqsadida amalga oshiriladigan insofsiz yoki jinoiy huquqbuzarlikdir (Khelif va Amara, 2019). Nihoyat, ishsizlik ma'lum yoshdan oshgan, haq to'lanadigan ishda yoki mustaqil ish bilan band bo'lmagan, lekin ayni paytda ish qidirayotganlar sifatida aniqlanadi (Tabandeh va Tamadonnejad, 2015). Tadqiqotlarga ko'ra, ishsizlik yashirin iqtisodiyotning asosiy manbai hisoblanadi. [5].

Soliq to'lashdan bo'yin tovlash bo'yicha eng so'nggi o'rganilganlar tomonidan yuqorida qayd etilgan iqtisodiy va noiqtisodiy omillardan tashqari boshqa omillar ham qo'llaniladi. Adabiyotlarni ko'rib chiqish davlat xizmatlarini raqamlashtirish, korporativ ijtimoiy mas'uliyat va ma'lumot tarqatishning ta'siri kabi ba'zi o'zgaruvchilarni taqdim etadi. Birinchidan, butun dunyo bo'ylab hukumatlar so'nggi o'n yilliklarda internet texnologiyasi davlat xizmatlarini soddalashtirishi va ularning samaradorligini oshirishi mumkinligini tushunib, o'z aholisi bilan aloqa qilish uchun internetdan foydalanishda xususiy sektorga ergashdilar (Uyar va boshq., 2021). (Montenegro, 2021). Nihoyat, hushtakboz xususiy, davlat yoki davlat tashkiloti doirasida noqonuniy, axloqsiz, noqonuniy, xavfli, firibgarlik yoki davlat mablag'larini suiiste'mol qiluvshi bilim yoki harakatni oshkor qiladigan kishidir. Hushtakbozlik tizimlarini joriy qilish auditdan o'tish ehtimoliga noaniqlik qo'shish orqali aniqlash imkoniyatini oshiradi (Masslet va boshq., 2019). [6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada muallif tomonidan ilmiy abstraksiyalash, tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) jadal rivojlanishi va keng qo'llanilishi ularga asosiy milliy infratuzilmalarning tubdan qaramligini shakllantirishga olib keldi. Bu, o'z navbatida, mamlakatimiz iqtisodiyotining barcha tarmoqlari va hayot sohalarida zamonaviy AKTdan foydalanishni kelgusida joriy etish va kengaytirish zaruratini tug'dirdi. Aynan shu maqsadda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasi milliy axborot-kommunikatsiya tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida» gi Farmoni 2013-yil 27-iyunda qabul qilingan edi. Farmonda ushbu yo'nalishda bir qator amaliy chora-tadbirlar belgilab olindi va mamlakatimizda telekommunikatsiya texnologiyalari, tarmoqlari va aloqa infratuzilmalarini rivojlantirish dasturi hamda «elektron hukumat»ning samarali ishlashini ta'minlaydigan axborot tizimlari va ma'lumotlar bazalarini yaratish loyihalarini ro'yxati tasdiqlandi.

So'nggi yigirma yilda soliq ma'murchiligi jarayoniga AKTni izchil joriy etish davlat soliq qo'mitasining soliq to'lovchilar va soliq solinadigan ob'ektlar to'g'risida to'plangan ishonchli ma'lumotlarni tizimlashtirish, ushbu ma'lumotlarning qayta ishlanishi va ularning ishonchli saqlanishini ta'minlashga qaratilgan faoliyati izchil olib borayotgan eng muhim tadbirlaridan biridir. Ushbu faoliyatning me'yoriy-huquqiy asosini qator muhim hujjatlar, jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 30-oktabr 2012-yildagi «O'zbekiston Respublikasi davlat soliq xizmati axborot-kommunikatsiya tizimi samaradorligini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi Farmoni tashkil etdi.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish har qanday davlat taraqqiyotining zaruriy shartidir. Demokratik islohotlar va bozor iqtisodiyotini rivojlantirish yo'lidan borayotgan O'zbekiston ham bundan mustasno emas. Ta'kidlash joizki, O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan buyon davlat moliyasini boshqarishning texnologik jihatdan qoloq, samarasiz tizimiga, shu jumladan, eskirgan faoliyat tamoyillari asosida qurilgan soliq tizimiga ega bo'ldi. 90 yillar boshida milliy ma'lumotlar uzatish tarmoqlarining deyarli to'liq bo'lmaganligi tufayli soliq mablag'larini qabul qilish va ularni nazorat qilish to'liq qog'oz pul hisob-kitob hujjatlari asosida amalga oshirildi.

Soliq tizimini isloh qilish ma'lumotlarni qayta ishlash uchun yagona kompyuter tarmog'ini shakllantirishdan boshlangani ajablanarli emas. 1993-yil 3-avgustda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasi soliq organlarida ma'lumotlarni qayta ishlashning yagona kompyuter tizimini yaratish to'g'risida» gi 388-sonli qarori qabul qilindi. 182 ta kompyuter mavjud edi, soliq inspeksiyalarining faqat bir qismi bunday uskunalar bilan ta'minlangan edi. Shu bilan birgalikda, protsessorlar past ko'rsatkichlarga ega edi va juda sekin ishlardi. Kompyuterlar asosan yuridik shaxslarning shaxsiy kartalarini saqlaydigan tizim ma'murlari va inspektorlari ixtiyorida edi. Deyarli barcha ishlar qog'oz hujjatlar asosida amalga oshiriladi.

Biroq, 1995-yilga kelib soliq xizmatining moddiy-texnik bazasi ancha mustahkamlanib, avvalgilarga qaraganda ancha ilgari ketgan protsessorlar asosidagi 2 ming 127 dona kompyuter texnikasi bilan ta'minlangan edi. 90-yillarning ikkinchi yarmi soliq to'lovchilarning identifikatsiya raqamlarini (STIR), soliq to'lovchilar va soliq tushumlarini avtomatlashtirilgan hisobga olish uchun dasturiy ta'minotni tayinlash tizimini ishlab chiqish bilan boshlandi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1995-yil 14-sentyabrdagi 359-sonli «O'zbekiston Respublikasi soliq organlari xodimlarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash

va ijtimoiy himoyasini kuchaytirish to'g'risida qaroriga muvofiq tashkil etilgan davlat soliq qo'mitasining yangi texnologiyalar ilmiy-axborot markazini tashkil etish AKTni mamlakat soliq xizmati faoliyatiga joriy etish jarayonlarini jadallashtirishning muhim bosqichi bo'ldi. Markazning vazifalari qatoriga O'zbekiston axborot tizimida ma'lumotlar uzatish milliy tarmog'ining quyi tizimini shakllantirish maqsadida soliq axborotlari bilan ishlash, davlat muassasalari va banklarning avtomatlashtirilgan axborot tizimlari bilan integratsiya qilish bo'yicha ixtisoslashtirilgan dasturiy mahsulotlarni ishlab chiqish ham kiradi.

1997-yildan boshlab mamlakatda soliq to'lovchining identifikatsiya raqamini berish va qo'llash tizimi qo'llanila boshlandi. Vazirlar Mahkamasining 1997-yil 7-yanvardagi "soliq to'lovchilarning identifikatsiya raqamlarini qo'llash ko'lamini kengaytirish to'g'risida" gi Qarorining qabul qilinishi soliq qonunchiligini amalga oshirish mexanizmini yakunlash imkonini berdi. Shu paytdan boshlab STIR jismoniy va yuridik shaxslar tomonidan pul hisob-kitob hujjatlarida ko'rsatilishi shart qilib belgilandi. Shu bilan bir qatorda davlat soliq xizmatining texnik jihozlari ham takomillashtirila boshlandi. Shunday qilib, 1997-yilda hisoblash texnikasi soni 3908 taga yetdi. Zamonaviy texnologiyalarning rivojlanishi va kompyuter texnikasining tez eskirishi uni modernizatsiya qilish va yangilashga qaratilgan chora-tadbirlar zarurligini keltirib chiqardi. Bu vazifa u yoki bu darajada barcha davlat tashkilotlari, shu jumladan O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi oldiga ham qo'yiladi. Axborot tizimlarining rivojlanishi va qayta ishlangan elektron hujjatlar sonining ko'payishi sharoitida davlat soliq xizmati organlari zimmasiga yuklatilgan vazifalarni hal qilish maqsadida 2005-yilda soliq xodimlarini zamonaviy kompyuter texnikasi bilan ta'minlashni tizimli ravishda oshirish boshlandi.

Ushbu jarayonlarning barchasi tezkor ma'lumotlar almashinuviga asoslangan, shuning uchun davlat soliq xizmati axborot tizimlarining xavfsizligini ta'minlash ustuvor vazifalardan biridir. Soliq organlarining axborot resurslariga xizmat ko'rsatishining muhim prinsipi axborot xavfsizligi hisoblanadi. Axborot xavfsizligi tasdiqlangan "Soliq organlarining axborot xavfsizligi konsepsiyasi" va ishlab chiqilayotgan axborot xavfsizligi siyosatiga muvofiq axborotni himoya qilishning tashkiliy-texnik tadbirlari va dasturiy-apparat vositalari to'plami bilan ta'minlanadi.

Soliq organlari ishining samaradorligi bir necha barobar oshdi, soliq yig'ish va majburiy to'lovlar, soliq qarzlarni undirish, soliq qonunchiligi buzilishining oldini olishga javobgarlik darajasi oshdi. Davlat soliq xizmatining barcha darajadagi tarkibiy bo'linmalari, shuningdek, tegishli vazirliklar, idoralar va boshqa tashkilotlar bilan axborot almashinuvi sezilarli darajada tezlashdi. «Avtomatlashtirilgan hujjat ijrosini nazorat qilish tizimi», «Ichki hujjatlarining elektron axborot tizimi», «Kadrlar hisobi bazasi», «Kompyuter texnikasi, bosma qurilmalar va uning periferiy qurilmalarini hisobga olish», «Davlat soliq xizmati organlari faoliyatini masofadan boshqarish tizimi» kabi avtomatlashtirilgan axborot tizimlarini joriy etish va boshqalar davlat soliq xizmati ichki faoliyatining ko'plab yo'nalishlarini avtomatlashtirishga ruxsat berildi. Shuningdek, biznesni tahlil qilish imkonini beruvchi 10 ta dasturiy mahsulot joriy etildi va bu bilan soliq ma'murchiligi samaradorligini oshirildi. Moddiy va moliyaviy resurslarni tejashning erishilgan samarasi muhim omil hisoblanadi. Xususan, dasturiy mahsulotlarning joriy etilishi va IP-telefoniyadan foydalanish tufayli 1 mlrd.so'mdan ortiq miqdorda va yiliga 70-80 ming inson/soat moliyaviy tejashga erishish mumkin bo'ldi.

Soliq ma'murchiligini avtomatlashtirish soliqqa tortilish bazasini kengaytirishga yordam beradi. Soliq majburiyatlarining bajarilishini avtomatlashtirilgan holda hisobga olish va nazorat qilish byudjetga va byudjetdan tashqari fondlarga qo'shimcha to'lovlar tushumini ta'minladi.

Davlat soliq qo'mitasining axborot-resurs bazasini izchil rivojlantirish va modernizatsiya qilish natijasida ulkan hajmdagi ma'lumotlarga ega bo'lgan yagona integratsiyalashgan tizim shakllantirildi. Soliq organlarining «soliq va moliyaviy hisobotlar reestri», «soliq deklaratsiyalari reestri», «soliq to'lovchilar - yuridik shaxslarning yagona reestri», «soliq to'lovchilarning shaxsiy kartochkalari reestri» kabi ma'lumotlar bazalari davlat axborot resurslari maqomini oldi va tegishli sertifikatlar berildi.

Kiruvchi ma'lumotlar hajmining doimiy o'sib borishi, axborotni tezkor qayta ishlash, saqlash, foydalanish va xavfsizligini ta'minlash zarurati soliq xizmatini yana bir bor texnik jihatdan modernizatsiya qilishni taqozo etdi.

2011-yildan boshlab investitsiya dasturi doirasida ma'lumotlarni qayta ishlash markazi bazasida O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasining yagona axborot-resurs ma'lumotlar bazasini shakllantirish boshlandi. Shu bilan birga, ko'plab ilg'or mamlakatlar - Fransiya, Yaponiya, Malayziya, Koreya Respublikasi, Singapur tajribasi o'rganildi va hisobga olindi.

Vazirlar Mahkamasining «davlat soliq xizmati tomonidan soliq to'lovchilarning axborot xizmatini yanada takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida» gi 125- sonli 2 may 2011-yildagi qarori qabul qilinishi bilan davlat soliq qo'mitasi tomonidan soliq to'lovchilarning axborot xizmati jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini yanada joriy etish maqsadida xizmat ko'rsatish, tadbirkorlik sub'ektlarining soliq majburiyatlari to'g'risida xabardorligini oshirish belgilandi va davlat soliq xizmati organlari ma'lumotlari yagona ma'lumotlar bazasini yaratish jarayoni boshlanishida quyidagilarni:

- axborot oqimlarini optimallashtirish, soliqqa tortish va soliq ma'murchiligi masalalari bilan bog'liq axborot almashinuvini jadallashtirish va uni qayta ishlash;

- soliqqa tortish va soliq ma'murchiligi masalalari bilan bog'liq axborotlarni markazlashtirilgan holda saqlash, shuningdek davlat soliq xizmati organlarining axborot tizimlari xavfsizligini yaxshilash;

- soliq to'lovchilarga interaktiv xizmatlarning keng spektrini taqdim etish, shu jumladan ularga hisoblangan va to'langan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar summaları, moliyaviy sanksiyalar va jarimalar, shuningdek ortiqcha to'lov miqdori va real vaqt rejimida soliq qarzi holati to'g'risidagi ma'lumotlardan foydalanish imkoniyatini taqdim etish;

- soliq imtiyozlari va preferensiyalardan foydalangan holda soliq to'lovchilar to'g'risidagi ma'lumotlarni shakllantirish kabi choralarini ta'minlaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 30-oktyabr 2012-yildagi Farmonining qabul qilinishi PQ-1843 sonli «O'zbekiston Respublikasi davlat soliq xizmati axborot-kommunikatsiya tizimi samaradorligini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida» gi qarori bu jarayonda yangi bosqichni boshlab berdi. Oxir-oqibat, ma'lumotlar bilan ishlash yuqori darajaga ko'tarilishi va yanada kengroq ko'lamga ega bo'lishi kerak. Zero, davlat soliq qo'mitasining Bosh axborot-tahlil boshqarmasi zimmasiga yuklatilgan vazifalar qatoriga davlatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashning strategik yo'nalishi bo'lgan byudjet va byudjetdan tashqari jamg'armalarga to'lovlarni tahlil qilish va prognoz qilish kiradi.

Butun jarayonning dastlabki bosqichi hududiy davlat soliq xizmati organlarining axborot bazalarini Davlat soliq qo'mitasining Markaziy bazasiga integratsiyasini qamrab oldi.

Ikkinchi bosqichda vazirliklar va idoralarning soliq to'lovchilarning majburiyatlari yuzaga kelishi (tugatilishi) to'g'risidagi axborot bazalari Davlat soliq qo'mitasining ma'lumotlar bazasiga kiritiladi. Farmonga muvofiq, tegishli davlat yoki boshqa organlar yendi aniq belgilangan xarakterdagi ma'lumotlarni DSQ ga uzatishlari shart. Yagona integratsiyalashgan axborot-resurs bazasi barcha darajadagi soliq organlarining apparat, dasturiy, texnik va telekommunikatsiya tizimlarining yagona majmuasidan iborat bo'ladi. Katta hajmdagi axborotni tezkor qayta ishlash, uning yaxlitligini va axborot xavfsizligining yangi darajasini ta'minlash - ushbu vazifalarni ushbu tizim yordamida hal etish soliq to'lovchilar uchun elektron xizmatlar doirasini kengaytiradi.

Hozirgi kunda soliq xizmati tomonidan 2024–2025-yillarda O'zbekiston soliq tizimida AKT asosida amalga oshirilayotgan eng yangi 5 ta loyiha

1. "Tovar-transport yuk xatlari" (TTYX)ni To'liq raqamlashtirish loyihasi (2024—2025). 2024-yildan tijorat yuk tashuvlarida qog'oz yuk xati o'rniga elektron TTYaH (e-TTYaH) joriy qilindi. Elektron yuk xati soliq, bojxona, mahsulot harakati, yo'l nazorati tizimlari bilan integratsiya qilinadi. Asosiy maqsadi:

tovar harakatini real vaqtda kuzatish;

yashirin aylanmalarni kamaytirish;

QQS bo'yicha zanjirni to'liq nazorat qilish. Bu loyiha soliqlardan buyin tovlashni 30–40% kamaytirish potensialiga ega. "Soliq Identifikatsiya Platformasi" – yagona identifikatsiya tizimi (2024). Soliq to'lovchilarni aniqlashning yangi raqamli mexanizmi joriy qilindi: biometrik identifikatsiya, QR-profil, elektron ID. Soliq to'lovchi barcha xizmatlardan bitta ID orqali foydalanadi. Bu tizim:

firibgarlikni kamaytiradi;

"soya iqtisodiyoti"ga qarshi kurashni kuchaytiradi;

har bir korxonaning real iqtisodiy faoliyatini aniq tasniflaydi.

"E-Hisobvara-faktura 2.0" (EHF yangi avlod) – Big Data & AI asosida (2024–2025). Eski EHF tizimi yangilanib, 2024-yildan boshlab:

avtomatik risk tahlili,

sun'iy intellekt asosida shubhali tranzaksiyalarni aniqlash,

avtomatik QQS hisob-kitobi

kabi funksiyalar qo'shilyapti.

EHF 2.0 imkoniyatlari:

sun'iy intellekt shubhali zanjirlarni aniqlaydi;

"bir kunlik firmalar"ni avtomatik filtrlaydi;

soliq tekshiruvlarini 60% qisqartiradi.

"Online KKM 3.0" – to'lovlarni real vaqt monitoring tizimi (2024–2025). Online KKMLar yangilanib, real vaqt public API orqali barcha tranzaksiyalarni banklar va soliq organlari ko'ra oladigan bo'ldi. Tizimga mobil KKM, bulutli KKM, QR-KKM, POS-terminal integratsiyasi qo'shildi.

2025-yilda barcha xizmat ko'rsatish sohalari majburiy ravishda Online KKMga o'tkaziladi. "Soliq-biznes raqamli integratsiyasi" – ERP, 1C, SAP, ODOO bilan integratsiya (2024–2025). Yirik va o'rta korxonalar uchun yangi API platformasi ishga tushirilgan. Endilikda korxonalar EHF, TTYx, KKM, aylanma hisoboti, QQS hisobi kabi ma'lumotlarni o'z buxgalteriya dasturidan turib avtomat ravishda yuborishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bugungi kunda davlat soliq qo'mitasining asosiy strategik vazifasi soliq xizmatining fiskal organdan xizmatga yo'naltirilgan agentlikka o'tishi bo'lib, u davlat nomidan soliq to'lovchilar bilan zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish orqali soliq to'lash bo'yicha konstitutsiyaviy burchini bajarish jarayonida ishonchli munosabatlarni shakllantiradi. Zamon talablariga muvofiq barcha davlat xizmatlarini elektron formatga o'tkazish, elektron davlat xizmatlari turlarini kengaytirish va sifatini oshirish, fuqarolar va tadbirkorlik sub'ektlariga boshqa axborot-maslahat xizmatlarini ko'rsatish soliq organlarining ustuvor faoliyatidir.

Takliflar:

1. Soliq, bojxona, bank, markirovka, elektron hisob-faktura (EHF) va monitoring platformalarini yagona raqamli ekotizimga birlashtirish. Har bir davlat organi uchun yagona API va ma'lumotlar almashinuvi protokollarini ishlab chiqish. Real vaqt rejimida ma'lumot uzatish bo'yicha xalqaro tajribaga mos milliy standart yaratish.

2. Zamonaviy analitika va sun'iy intellektdan keng foydalanish. Soliq xavf-xatarlarini aniqlashda AI algoritmlarini joriy etish (kontrafakt, yashirin aylanma, noto'g'ri deklaratsiya). Soliq ma'lumotlarini tahlil qiluvchi big data markazlarini tashkil etish. Raqamli markirovka ma'lumotlaridan foydalanib, ta'minot zanjiri bo'yicha avtomatik monitoring tizimini yaratish.

3. Raqamlashtirish xarajatlarini kamaytirish. Kichik biznes uchun markirovka uskunolari, skanerlar va dasturiy ta'minotni subsidiyalash. Mahalliy ishlab chiqaruvchilarni jalb qilgan holda arzon texnik yechimlar yaratish. Raqamli xizmatlar uchun litsenziya va texnik xizmat xarajatlarini kamaytirish.

4. Soliq jarayonlarini soddalashtiruvchi platformalarni rivojlantirish. Soliq hisobotlari, markirovka, EHF va ro'yxatdan o'tish jarayonlarini "bir darcha – bir ilova" tamoyili asosida birlashtirish. Mobil ilovalar orqali soliq to'lovchi uchun qulay interfeyslar yaratish. Qiyin jarayonlarni bosqichma-bosqich avtomatlashtirish va foydalanuvchi xatolarini minimallashtirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. O'zbekiston Respublikasining 2007-yil 25 - dekabrda O'RQ-136-son Qonuni bilan tasdiqlangan.
2. Davlat soliq qo'mitasi ma'lumotlari. www.soliq.uz.
3. Efeelloo N. & Disk N. (2018). An Empirical Review of the Determinants of Tax Evasion in Nigeria: Emphasis on the Informal Sector Operators in Port Harsourt Metropolis. *Journal of Assounting and Finansial Management*, 4(3), 1–10. <https://d1wqtxts1xzle7.sloudfront.net/63209917>
4. 3. Johnson Janet Berry (2022) Tax Liability: Definition, Salsulation, and Example. The investopedia team. Ostober 26, <https://www.investopedia.com/terms/t/taxliability.asp>.
5. 4. Josephson Amelia (2022) The Ultimate Guide to Tax Liability. November 16,. <https://smartasset.com/taxes/tax-liability>.
6. 5. Masslet D., Montmarquette S. & Viennot-Briot N. (2019). San whistleblower programs reduse tax evasion? Experimental evidence. *Journal of Behavioral and Experimental Esonomiss*, 83, 101459. <https://doi.org/10.1016/j.soses.2019.101459>.
7. 6. Owusu G.M.Y., Bekoe R.A., Anokye F.K., & Anyetei L. (2019). What Fastors Influenze the Intentions of Individuals to Engage in Tax Evasion? Evidense from Ghana. *International Journal of Publis Administration*, 43(13), 1143–1155. <https://doi.org/10.1080/01900692.2019.1665686>.
8. 7. Ozili P.K. (2020). Tax evasion and finansial instability. *Journal of Finansial Srine*, 27(2), 531–539. <https://doi.org/10.1108/jfs-04-2019-0051>.
9. 8. Rishardson G. (2016). The Determinants of Tax Evasion: A Sross-Sountry Study. *Finansial Srimess: Psyshologisal, Teshnologisal, and Ethisal Issues*, 33–57. https://doi.org/10.1007/978-3-319-32419-7_2.
10. 9. N.K.Muxammadov "Ma'lumotlarni elektron hujjat aylanish tizimida shakllantirish orqali soliq ma'murchiligini takomillashtirish masalalari" mavzusidagi dissertatsiya ishi. Toshkent 2024 – yil, 156 bet.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100